

Γιατί η Μεσόγειος είναι κλιματικό hot spot για τις δασικές πυρκαγιές

Κων/νος Καρτάλης, Καθηγητής Φυσικής Περιβάλλοντος, Τμήμα Φυσικής, Σχολή Θετικών Επιστημών, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών

Οι καταστροφικές δασικές πυρκαγιές που έπληξαν τον Αύγουστο του 2021 την Ελλάδα αλλά και γενικότερα τη Μεσόγειο, συνδέονται αναμφισβήτητα με τους θηριώδεις σε ένταση και διάρκεια καύσωνες που καταγράφηκαν στην Ελλάδα και την ευρύτερη περιοχή.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι τρεις από τους βασικές κλιματικές παραμέτρους που συνδέονται με τις δασικές πυρκαγιές είναι η θερμοκρασία αέρα, η βροχόπτωση και η υγρασία εδάφους, έχει ενδιαφέρον να εκτιμηθεί η διαμόρφωση των τιμών στις οποίες θα κυμανθούν οι εν λόγω παράμετροι κατά τις επόμενες δεκαετίες στην Ελλάδα. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις από τις κλιματικές προσομοιώσεις που πραγματοποιήθηκαν (12.5 km x 12.5 km) στο πλαίσιο έρευνας του Εθνικού και Καποδιστριακού Πανεπιστημίου Αθηνών, για τις επόμενες δεκαετίες και σταδιακά μέχρι το 2050:

-η μέση ετήσια θερμοκρασία με βάση το περισσότερο απαισιόδοξο σενάριο συγκεντρώσεων αερίων θερμοκηπίου, αναμένεται να παρουσιάσει αύξηση μέχρι και 2,6 βαθμούς Κελσίου σε όλη την επικράτεια. Ειδικά δε τους θερινούς μήνες, η αύξηση μπορεί να φθάσει και τους 3.4 βαθμούς Κελσίου, κυρίως στη νότια Ελλάδα.

-η μείωση του ύψους βροχής φθάνει και το 30% τους θερινούς μήνες σε πολλές περιοχές της Ελλάδος κυρίως από την Στερεά Ελλάδα και νοτιότερα. Μείωση παρατηρείται, αν και μικρότερη, και κατά τους χειμερινούς μήνες, γεγονός που προβληματίζει ίσως περισσότερο καθώς στατιστικά έχει παρατηρηθεί ότι σε περιοχές που κατά τη διάρκεια του χειμώνα οι βροχές είναι περιορισμένες, κατά το καλοκαίρι που ακολουθεί οι δασικές πυρκαγιές είναι περισσότερο καταστροφικές.

-η μείωση της υγρασίας εδάφους, για το σύνολο των σεναρίων μελλοντικών συγκεντρώσεων αερίων θερμοκηπίου, είναι σημαντική σε όλη τη χώρα, αν και λαμβάνει μεγαλύτερες τιμές στην Αττική, στην Πελοπόννησο και την Κρήτη.

Στους παραπάνω παράγοντες προστίθενται και οι εκτιμήσεις για την αύξηση της έντασης, της συχνότητας και κυριότερα της διάρκειας των καυσώνων, παράγοντες δηλαδή που διαμορφώνουν ακραία ξηρή εύφλεκτη ύλη που με τη σειρά της συμβάλλει στην εύκολη και ταχεία εξάπλωση των δασικών πυρκαγιών και κυρίως στη δυσκολία κατάσβεσης τους.

Είναι κατά συνέπεια προφανές ότι η Ελλάδα έχει να αντιμετωπίσει, όπως άλλωστε και οι υπόλοιπες χώρες της Μεσογείου, ένα εκρηκτικό μείγμα κλιματικών συνθηκών με συνέπειες για το φυσικό περιβάλλον, τα μνημεία που φιλοξενούνται κοντά ή μέσα σε δασικές εκτάσεις, τη γεωργία/κτηνοτροφία και γενικότερα την ύπαιθρο και τις δραστηριότητες της. Συνέπειες που επίσης συνδέονται με τον τουρισμό αλλά και την περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη εν γένει.

Ως αυτονόητο πλέον συμπέρασμα, η παράμετρος της κλιματικής κρίσης οφείλει να έχει αυξημένη βαρύτητα τόσο στον αναπτυξιακό σχεδιασμό της χώρας (κατάρτιση και εφαρμογή σχεδίων προσαρμογής σε τοπική ή/και περιφερειακή κλίμακα, δρομολόγηση των αναγκαίων έργων υποδομής, ενίσχυση της ανθεκτικότητας των υποδομών) όσο και στο νέο αντιπυρικό σχεδιασμό, για όλα δε τα στάδια μίας δασικής πυρκαγιάς (προ-καταστροφικό, καταστροφικό, μετα-καταστροφικό), προεξάρχοντος δε του προ-καταστροφικού σταδίου που αφορά την πρόληψη.

Τέλος, ο συντονισμός σε όλα τα επίπεδα αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την επιτυχία των σχεδίων και του σχεδιασμού. Ένα από τα θετικά παραδείγματα που καταγράφεται στο θέμα

του συντονισμού είναι η συνεργασία των Υπουργείων Κλιματικής Κρίσης, Πολιτισμού και Περιβάλλοντος για την αντιμετώπιση του ενισχυόμενου κλιματικού κινδύνου δασικών πυρκαγιών σε αρχαιολογικούς χώρους. Τη συνεργασία αυτή υποστηρίζει το ΕΚΠΑ με την ανάπτυξη και παροχή επιστημονικής γνώσης για την υποστήριξη αποφάσεων πολιτικής.